

BIBLIOTEKA NARODOWA NA IGeLU (INTERNATIONAL GROUP OF EX LIBRIS USERS)

(11-14 września 2023 r.)

Od 11 do 14 września w Leuven odbyła się coroczna konferencja *International Group of Ex Libris Users*. Kryteria wyboru miejsca-gospodarza dla IGeLU są zawsze związane z konkretną instytucją, będącą użytkownikiem produktów oferowanych przez Ex Libris. W stolicy Brabancji ma swoją siedzibę Katholieke Universiteit te Leuven (Katolicki Uniwersytet w Lowanium), najstarsza w tym regionie, założona w XV w. uczelnia wyższa, której skrót nazwy brzmi dla Polaka dziwnie znajomo. Biblioteka uniwersytecka, tak jak prawie całe Leuven, została niemal całkowicie zniszczona w czasach I wojny światowej, co kolejny raz potwierdza, że biblioteki często dzielą losy związanych z nimi miast, państw czy całych społeczności.

Organizowana corocznie konferencja IGeLU stanowi platformę wymiany pomysłów i doświadczeń użytkowników różnego rodzaju systemów bibliotecznych, które są dostarczane przez Ex Libris. Oprócz sesji uwzględnionych w programie, istotną rolę odgrywają na niej nieformalne, kularowe spotkania bibliotekarzy, programistów, a także specjalistów Ex Libris. Przepływ informacji na IGeLU odbywa się więc na kilku płaszczyznach – tej *stricte* bibliotekarskiej, obejmującej problemy, związane z funkcjonowaniem i rozwojem poszczególnych instytucji, stojące przed nimi wyzwania, doświadczenia itp., oraz drugiej, bardziej technicznej, skupiającej się na konkretnych możliwościach czy ograniczeniach systemowych, wynikających z użytkowania produktów tego dostawcy. Z roku na rok konferencja gromadzi coraz więcej przedstawicieli bibliotek z całego świata (w Leuven było ich ponad 500). Tegoroczna edycja została zdominowana przez rozważania na temat możliwości sztucznej inteligencji, będące pokłosiem zeszłorocznej, listopadowej prezentacji chatbota, opracowanego przez OpenAI. Wizjonerskie, nieco futurystyczne obrazy katalogów bibliotecznych, dopasowujących wyniki do indywidualnych zainteresowań czytelnika, przeplatały się na konferencji z problemami, wynikającymi z dominującego już systemu cytowań prac naukowych, czy bardzo ciekawych dla laika prezentacji na temat konstruowania algorytmów wyszukiwawczych w Discovery. Wizje dalszej lub bliższej przyszłości nie są jednak jedynymi tematami, poruszonymi na IGeLU. Nie mniej ciekawe zagadnienia to te, które pozwalają na zapoznanie się z działalnością poszczególnych bibliotek z całego świata; jest to bardzo ważny element konferencji, na którym można dowiedzieć się

wiele o rozwiązaniach, wprowadzonych w innych instytucjach, korzystających przecież często z dokładnie takiego samego systemu zarządzania biblioteką. Na tegorocznej konferencji Biblioteka Narodowa cieszyła się pod tym względem sporym zainteresowaniem. Jedną z sesji konferencji została przeznaczona na zaprezentowanie historii oraz metody budowy wspólnego środowiska katalogowego przy użyciu systemu Alma i wyszukiwarki Primo. Półgodzinne wystąpienie przed wypełnioną salą oraz mnóstwo pytań od publiczności (zgrupowanej na miejscu oraz oglądającej to wydarzenie online) świadczy, że projekt BN przyciąga uwagę swoim rozmachem. Prezentacja na temat budowy ujednoczonej platformy do katalogowania została podzielona na krótki rys historyczny, w którym zaprezentowano pierwszy etap, obejmujący lata 2017-2019, oraz drugi, trwający obecnie projekt, przeprowadzany w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa 2.0, a także metodę wdrożenia systemu w bibliotekach. To, co wzbudziło największe zainteresowanie, to ogromne zróżnicowanie bibliotek, biorących udział w projekcie – od gminnych, często jedno- czy dwuosobowych bibliotek, poprzez specjalistyczne, naukowe ośrodki, duże biblioteki miejskie, akademickie, do centralnej biblioteki państwa. Kolejnym elementem, standardowo wzbudzającym u słuchaczy zdumienie i pewnego rodzaju zakłopotanie z prostoty owego rozwiązania, jest zaprezentowany podczas wystąpienia system szkoleń i konsultacji online, prowadzonych przez specjalistów z Biblioteki Narodowej dla bibliotek, biorących udział w projekcie. Dla wszystkich mniejszych bibliotek od początku wdrożenia (tj. lipca 2022) na platformie Microsoft Teams są prowadzone codziennie, trwające sześć godzin konsultacje z użytkownika systemu Alma i wyszukiwarki Primo. Dodatkowo biblioteki mają możliwość dołączenia do codziennych spotkań, poświęconych katalogowaniu książek i artykułów, a także do odbywających się raz w tygodniu, jednogodzinnych konsultacji, przeznaczonych dla poszczególnych zagadnień w opracowaniu przedmiotowym i tworzeniu deskryptorów. Oprócz tego wszystkie biblioteki posiadają niezbędne wsparcie w postaci dziesiątków filmów instruktażowych, które w przystępny sposób opisują zarówno te proste, jak i skomplikowane operacje w Almie i Primo. Wszystko to pokazuje, że komunikacja stanowi gwarancję powodzenia przy wprowadzaniu zaawansowanego narzędzia do zarządzania biblioteką, jakim jest Alma. Rozwinięty system wsparcia jest też odpowiedzią na kierowane często wobec Biblioteki Narodowej pytania o poziom zaufania bibliotek polskich do centrali w zakresie stosowania zasad tworzenia danych bibliograficznych, a także zasad redakcji i doboru deskryptorów. Nie tylko wiedza specjalistów z BN, ale klarowne, ujednoczone przepisy katalogowania są gwarancją uznania roli tej centrali bibliograficznej w projekcie budowy sieci bibliotek. Podczas wystąpienia zaprezentowano dodatkowe usługi, wprowadzone przez Bibliotekę Narodową, wśród których na pierwszym

miejscu należy wymienić tzw. Katalogowanie na życzenie, polegające na uzupełnianiu katalogu na podstawie zgłoszeń z bibliotek współpracujących w ramach Almy, a także serwis dbn.bn.org.pl, pozwalający w łatwy sposób zapoznać się z deskryptorami Biblioteki Narodowej, ich budową i wzajemnymi relacjami semantycznymi. Podkreślono także ogromną rolę, jaką zespół specjalistów z BN odgrywa przy każdorazowym wdrożeniu Almy i Primo w bibliotekach – od przygotowania danych, poprzez wypełnienie formularzy migracyjnych, na konfiguracji systemu kończąc.

Jak wspomniano, sesja wzbudziła duże zainteresowanie, zwłaszcza wśród delegatów z krajów, w których podobne sieci biblioteczne już powstały, albo są dopiero planowane. Na pierwszym miejscu należy wymienić tu OBV SG, austriacką sieć biblioteczną, opartą częściowo na podobnej topologii co polska, polegającej na grupowaniu kilku bibliotek w ramach jednej strefy instytucji. W odróżnieniu od projektu BN, w którym mniejsze biblioteki zostały umieszczone według klucza administracyjnego (opartego na powiatach), rozwiązanie austriackie polega na zrzeszaniu instytucjonalnym (np. biblioteki ministerialne). Żadna jednak z planowanych lub zbudowanych już sieci nie obejmuje swoim zasięgiem tak różnorodnego typu instytucji, co polska. Po zakończeniu drugiego etapu w sieci bibliotecznej będzie bowiem znajdować się, oprócz Biblioteki Narodowej 19 bibliotek akademickich, w tym trzy biblioteki uczelni politechnicznych, cztery biblioteki naukowe i ponad 100 różnej wielkości bibliotek samorządowych. Wszystko to czyni polski projekt unikatowym nie tylko w świecie użytkowników produktów Ex Libris, ale także wykraczając daleko poza owo grono.

Szymon Cierpisz
Instytut Bibliograficzny
Biblioteka Narodowa

Tekst wpłynął do Redakcji 23 października 2023 r.